

Komunikat z posiedzenia Sejmowej Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży w dniu 7. lutego 2013r.

KSN była reprezentowana przez następujące osoby: Marię Sapor (członek Prez. KSN), Aleksandrę Kochańską-Dziurawicz (ekspert wz. PSW, v-przew. KZ „S” Śl. Uniw. Med. w Katowicach) i Kazimierza A. Sicińskiego (członek Prez. KSN). Odnotowaliśmy, że na stołach przy wejściu, przy listach obecności były wyłożone kopie listu Przew. KSN Kol. E. Malca wysłanego 05.02.2013 do Przew. Komisji, Pana Artura Bramory. Osoby podpisujące się zabierały ten list.

Przedmiotem spotkania była informacja Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego na temat następujących projektów:

- Projekt założeń do projektu ustawy o zmianie ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw,
- Projekt założeń do ustawy o zmianie ustawy o zasadach finansowania nauki oraz niektórych innych ustaw.

Posiedzenie Komisji trwało 4 godz. i było według mnie szeroką dyskusją (a nawet debatą porównywalną z wysłuchaniem publicznym) nad przedstawionymi przez Minister B. Kudrycką projektami założeń, a nie tylko informacją. Było dużo osób lecz trochę mniej niż na wysłuchaniu publicznym w listopadzie 2010r. Sala Kolumnowa Sejmu, w której odbyło się posiedzenie, była prawie wypełniona. Informację o celach i przedmiocie zmian zawartych w ww. projektach przedstawiła Pani Minister B. Kudrycka. W swym wystąpieniu powiedziała, że zmiany ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym dotyczą tych kwestii, które nie były przedmiotem ostatnich zmian (w 2011r.). Wymieniła tu przede wszystkim kształcenie przez całe życie (LLL) oraz uznawalność praktyki i nieformalnego kształcenia, powołanie komisji dyscyplinarnych, rozwój studiów o profilu praktycznym, rozszerzenie interdyscyplinarności studiów oraz ustalenie centralnych (ustawowych) zasad oceniania pracowników uczelni przez studentów, a także monitorowanie karier absolwentów. Dopiero w dalszej kolejności wymieniła działania związane z nadchodzącym niżem demograficznym. Wg Pani Minister aż 87 uczelni niepublicznych zanotowało dramatyczny spadek studentów w roku 2012/2013, a w 36 uczelniach nie jest planowane dalsze kształcenie.

W projekcie założeń do ustawy o zmianie ustawy o zasadach finansowania nauki oraz niektórych innych ustaw jako najważniejsze propozycje wymieniła zwiększenie efektywności procedur finansowania nauki, ustanowienie zasad finansowania dużej infrastruktury badawczej, doprecyzowanie podstaw prawnych i finansowania działań restrukturyzacyjnych i rozwój systemu „POL-on” w zakresie zarządzania nauką z systemem szkolnictwa wyższym.

Jako pierwsza w dyskusji głos zabrała poseł SLD Pani Krystyna Łybacka, która zaproponowała przyjęcie przez Komisję ENiM poparcia dla apelu KRASP i RGNiSW do rządu i parlamentu, aby nauka i edukacja były priorytetami w rozwoju kraju. Zapytała Panią Minister dlaczego głosowała przeciwko utworzeniu rezerwy celowej na wynagrodzenia – jeśli dobrze zrozumiałam (nagłośnienie w niektórych momentach było bardzo złe). Podkreśliła też brak w założeniach dodatkowego finansowania na kształcenie praktyczne, które ma być rozwijane. Zwróciła uwagę, że MNiSW powinno nadzorować zapisy prawne uczelni związane z zatrudnianiem pracowników. Praktyki dopuszczające zatrudnienie pracowników na 9 miesięcy powinny być niedozwolone, a zapisy prawne z urzędu uchylane. Następnie głos zabrali posłowie PiS. Pan poseł Jerzy Żyżyński mówił przede wszystkim o niskim finansowaniu szkolnictwa wyższego i nauki,

poruszył wiele aspektów dotyczących niskiego finansowania ze środków budżetu państwa tych dziedzin, zasygnalizował, iż środki unijne trafiają do wybranych grup osób. Skierował pytanie do Pani Minister: Czy jest zgodne z zasadami etyki, aby młody naukowiec zarabiał 1500zł? Uważa, że powinien być wprowadzony ład płacowy np. wynagrodzenie asystenta na poziomie średniej krajowej, a każdy awans to ustalony współczynnik średniej krajowej. Zgłosił sprzeciw wobec przepisu umożliwiającego Prezydentowi RP kontrolę decyzji Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów w zakresie nadawania tytułu profesora. Pan poseł Witold Czarnecki mówił m.in. o tym, że znowu ma być „coś” reformowane, a nie ma analizy wprowadzonych ostatnio reform, a także o małej ilości zgłaszanych patentów.

W odpowiedzi posłom jw. Minister Kudrycka stwierdziła, że finansowanie resortu nie jest złe, bo innym resortom obcinano budżety, a szkolnictwu wyższemu i nauce w tym czasie – dodano. Powinniśmy być zadowoleni, a dowodem tego jest rezerwa celowa na wzrost wynagrodzeń. Powiedziała, że te środki wpłyną do MNiSW w pierwszej połowie marca, a wcześniej „wypracujemy” zasady ich rozdziału na uczelnie. Zapowiedziała, że rektorzy nie powinni realizować tych podwyżek w formie dodatków, tylko jako wzrost wynagrodzenia zasadniczego. Ale zaznaczyła, że uczelnie są autonomiczne i rektorzy ze związkami zawodowymi zdecydują o formie realizacji tych podwyżek w uczelniach. Zapowiedziała też, że będą następne dwa etapy podwyżek (lata 2014 i 2015) i że będą zagwarantowane skutki przechodzące. Nie ustosunkowała się do zarzutu Pani poseł Łybackiej, ale polemizowała z Panem posłem Żyżyńskim odnośnie niskich nakładów finansowych na edukację i naukę. Powiedziała też, że Centralna Komisja ds. Stopni i Tytułów poparła propozycję kontroli swojej decyzji o nadanie tytułu profesora przez Prezydenta RP. Ponadto nawiązała do konieczności wprowadzenia zapisów kontrolnych, ponieważ zdaniem Pani Minister uczelnie rażąco naruszają prawo, dlatego trzeba ostrzegać studentów przed takimi sytuacjami (lista ostrzeżeń). Pani Minister oponowała przeciwko przyjęciu przez Komisję apelu KRASP i RGNiSW do rządu i parlamentu, aby nauka i edukacja były priorytetami w rozwoju kraju, ale ostatecznie, na zakończenie posiedzenia została przyjęta opinia, w której wyrażono poparcie dla apelu KRASP i RGNiSW. Uzupełnili tę wypowiedź Pani wicemin. Maria Orłowska oraz Pan prof. Krzysztof Kurzydłowski – dyrektor Narodowego Centrum Badań i Rozwoju. P. wicemin. Orłowska wyjaśniała, dość dla mnie niezrozumiale, sprawy finansowania inwestycji w nauce i szkolnictwie wyższym. Powiedziała, że nie było jeszcze w Polsce tak dobrej sytuacji dla rozwoju inwestycji jak obecnie. Pan prof. K. Kurzydłowski przekonywał, że nie tworzy się żadnych wybranych grup, które dostają finansowanie. Środki finansowe w ramach konkursów trafiają do wszystkich, którzy zostaną zakwalifikowani przez komisję. W sprawie patentów powiedział, że jest ustalony specjalny program dot. patentowania i obecnie składanych patentów jest znacznie więcej niż wtedy, gdy nie było tego programu.

Następnie głosu udzielono gościom. Jako pierwszy wystąpił Przew. KRASP Pan prof. Wiesław Banyś. Poinformował zebranych, że szczegółowe uwagi do diskutowanych projektów zostały Pani Minister przekazane. Mówił m.in. o braku strategii rozwoju szkolnictwa wyższego oraz wyraził żal, że nie wykorzystano prac zespołu ministerialnego powołanego ds. nowelizacji ustawy PSW.

Kolejnego mówcę doc. Markwę (?) zaniepokoiła niska granica wiekowa (25 lat) dająca uprawnienia do rozpoczęcia dokształcania LLL. Zwrócił uwagę na uporządkowanie w algorytmie zapisów dotyczących uprawnień do doktoryzowania w sytuacji, kiedy na wydziale są różne kierunki, a w zapisach dotyczących wymogów minimów kadrowych - sprecyzowanie dla doktorów, których można wprowadzić w

miejsce samodzielnych pracowników, pojęcia: duża wiedza i umiejętności. Jeżeli ograniczy się studia II stopnia, to co się stanie z młodzieżą, której uniemożliwi się kontynuowania wykształcenia?

Po nim głos zabrał Przew. RGNiSW, Pan prof. Józef Lubacz. Powiedział, że ogólnie założenia są dość racjonalne, ale prawo jest coraz bardziej skomplikowane i przeregulowane. Zauważył, że niektóre propozycje świadczą o braku wzajemnego zaufania (środowisko a ministerstwo) oraz że powinniśmy się skoncentrować na budowie kapitału społecznego.

Pani poseł Urszula Augustyn kierując swoje spostrzeżenie do Pani poseł K. Łybackiej zwróciła uwagę, że niestosowne jest, aby poseł wnosił apel do Sejmu, czyli jak gdyby do siebie.

Następnie Pani prof. Ilona Politowicz (Uniw. w Zielonej Górze) wyraziła niepokój małych publicznych uczelni (zielonogórski ośrodek akademicki ma dopiero 25 lat), dla których propozycje zmian mogą okazać się niekorzystne. Pan prof. Marek Banaszkiewicz (Centrum Badań Kosmicznych PAN) mówił o złej sytuacji finansowej PAN, w tym płacowej. Podniósł kwestię proponowanych zapisów przekształcenia części instytutów PAN w instytuty badawcze – czy to nie jest zbiór pusty?

Trudno odnotować wszystkie wypowiedzi, gdyż fatalna była akustyka, ale jeszcze wspomnieć należy wypowiedź prezesa Rady Szkolnictwa Wyższego i Nauki ZNP, Pana Janusza Raka. Wśród kilku pochwał dotyczących proponowanych założeń do zmian w ustawie PSW zgłosił tylko jedno zastrzeżenie dotyczące skreślenia zapisu dotyczącego zawierania ponadzakładowych układów zbiorowych pracy. Powiedział też, że ZNP wysłało już uwagi do projektu założeń, ale też i dzisiaj przekazano zebrany list z uwagami (my tego listu nie otrzymaliśmy, nigdzie też nie był wyłożony). Pod koniec spotkania, po naszych wypowiedziach głos zabrał jeszcze jeden przedstawiciel ZNP, Pan Janusz Szczerba, który już bardziej krytycznie odniósł się do bieżącej sytuacji na uczelniach. Powiedział, że zwalniani są nienauczyciele, bo uczelnie nie otrzymują na ich wynagrodzenia w algorytmie pieniędzy, mówił o zatrudnianiu w niektórych uczelniach nauczycieli akademickich na okresy zamknięte i to na 9 miesięcy. Kilka osób biorących udział w dyskusji w swoich wypowiedziach podkreślało niewystarczające nakłady finansowe na naukę i szkolnictwo wyższe, mówiono o potrzebie zmiany algorytmu podziału środków zarówno na działalność dydaktyczną jak i statutową. Podkreślano też brak zapowiedzi zwiększenia dotacji dydaktycznej wobec propozycji zwiększonego nacisku na kształcenie praktyczne.

Zgłosiliśmy się do dyskusji zaraz na początku posiedzenia i po trzech godzinach byliśmy zaniepokojeni, czy w ogóle zostaniemy dopuszczeni do głosu. K. Siciński udał się ponownie do sekretariatu komisji i w końcu udzielono nam głosu. Na początku zaznaczyłam (*M. Sapor*), że odniosę się tylko do założeń dotyczących zmian w ustawie PSW. Podkreśliłam, że KSN przesłała uwagi do wspomnianych założeń w grudniu 2012r. oraz przekazała dzisiaj list w sprawie projektów, które są przedmiotem dyskusji. Ograniczyłam się do najważniejszych zdaniem KSN problemów. Zaznaczyłam, że brak jest wyników prac zespołu ministerialnego (pod kier. wicemin. Darii Nałęcz) powołanego do przygotowania propozycji nowelizacji ustawy PSW, i że ciągle nie ma strategii rozwoju szkolnictwa wyższego, co również zauważył prof. W. Banyś. Powiedziałam, że w dalszym ciągu nie ma ustawowej gwarancji wzrostu nakładów na naukę i szkolnictwo wyższe, o czy mówił także poseł J. Żyżyński. Stwierdziłam, że naszym zdaniem brak jest woli ze strony ministerstwa dążenia do odniesienia naszych wynagrodzeń do średniej w gospodarce oraz do „zbudowania ładu płacowego w szkolnictwie wyższym”. Nawiązałam do naszych złych doświadczeń w negocjacjach w

sprawie PUZP i dlatego proponuje się zlikwidowanie zapisu dającego możliwość zawarcia układu zbiorowego ze związkami zawodowymi. Wspomniałam też o propozycji wprowadzenia kontrolowania przez prezydenta RP decyzji CK w sprawie nadawania tytułu profesora. Na zakończenie powiedziałam, że obserwujemy, iż każda kolejna nowelizacja prawa odbiera uczelniom autonomię i jest coraz bardziej rygorystyczna wobec pracowników oraz wprowadza zapisy, które z góry zakładają, że w uczelniach dzieją się różne nieprawidłowości.

Następnie głos zabrał K. Siciński, który ustosunkował się do projektu założeń do ustawy o zmianie ustawy o zasadach finansowania nauki. Powiedział, że w krytycznej opinii KSN przesłanej do Pani Min. B. Kudryckiej w grudniu 2012 r. (i udostępnionej Komisji ENM) Krajowa Sekcja Nauki zawarła jak na nas sporo elementów poparcia dla proponowanych zapisów: poparła m.in. eliminację zbędnych audytów, rozwój systemu informatycznego POL-on i zmianę definicji młodego naukowca. Poważny niepokój naszego środowiska budzą jednak proponowane restrykcje w stosunku do jednostek naukowych, które w procesie ewaluacji uzyskują kategorię C. Zdaniem KSN jest to sprzeczne z deklaracją P. min. B. Kudryckiej wyrażoną w procesie legislacyjnym w latach 2009-10, że nie jest intencją rządu i MNiSW likwidowanie jednostek naukowych. Zdaniem Krajowej Sekcji Nauki polskie jednostki naukowe należy jak najlepiej wykorzystać z myślą o realizacji polskiej części Strategii Europa 2020, przyszłego Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój na lata 2014-2020 oraz unijnego Programu Ramowego Badań i Innowacji Horizon 2020, które stwarzają olbrzymią szansę dla przyspieszenia rozwoju cywilizacyjnego i gospodarczego Polski z wysokim udziałem sektora badań naukowych. Nie marnujemy zatem naszego potencjału badawczego. Podkreślił, że w swojej opinii KSN obszernie wypowiada się o braku propozycji zmian art. 104 i 105 ustawy, zatem KSN w ślad za postulatami pracowników PAN opowiada się za pilnym ujednoliceniem zasad wynagradzania w instytutach PAN i w uczelniach – pracowników zatrudnionych na tych samych stanowiskach. Krytycznie odniósł się do proponowanego przyspieszenia restrukturyzacji jednostek naukowych, ponieważ są złe doświadczenia np. w zakresie komercjalizacji 16 jednostek badawczo-rozwojowych w 2007 r., przekazanych wówczas pod nadzór Ministra Skarbu Państwa, który to resort nie był do tego przygotowany, a także i później. Przykładem może być niedawna komercjalizacja Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Przemysłu Rafineryjnego w Płocku, po której pion badawczy praktycznie przestał istnieć. Przekształcenia jednostek naukowych powinny być zdaniem KSN dobrze przygotowane i osiąmane poprzez consensus. Odnośnie Mapy Drogowej Inwestycji Badawczych podniósł, czy ta sprawa musi koniecznie być regulowana ustawą. Jako kierowcy mamy do czynienia z olbrzymią ilością map drogowych, w komputerach mamy do dyspozycji mapę Google, mapy te nie są uregulowane ustawowo, a jako dziwo – działają! Po co zatem wprowadzanie do ustawy mapy inwestycji, co skutkuje koniecznością ciągłych zmian w kolejnych nowelizacjach ustawy o ZFN? KSN krytycznie ocenia też wzrost biurokracji w nauce i rozszerzenie zadań Komitetu Polityki Naukowej. Po co nam rozmienianie na drobne funkcji tego nadzwyczaj ważnego ciała i wykorzystywanie do takich zadań jak ewaluacja programów czy wyrażanie opinii o statusie aparatury naukowej?

Po nas jeszcze 5-7 osób zabierało głos, w tym ponownie poseł J. Żyżyński, który poparł apel KRASP, RGNiSW przedstawiony przez poseł K. Łybacką, bo to jest argument w walce o pieniądze dla resortu, oraz podkreślił konieczność ustawowego ustalenia dolnego, progowego pułapu nakładów finansowych na szkolnictwo wyższe i naukę. Pan poseł Mariusz Orion-Jędrysek zaapelował o wycofanie się ministerstwa z propozycji kontrolowania przez Prezydenta RP decyzji CK w sprawie nadawania tytułu profesora.

Zgłoszono też propozycję rozważenia możliwości wyłączenia szkół publicznych spod rygorów ustawy o finansach publicznych w zakresie wydatkowania pozyskanych przez nie środków pozabudżetowych, natomiast przedstawiciel Komitetu Ewaluacji Jednostek Naukowych spływając zagadnienie tylko do problemu środków finansowych wypowiedział się za niefinansowaniem jednostek, które w procesie oceny uzyskują kategorię C, bo wg niego taka kategoria oznacza zanik działalności naukowej w danej jednostce.

W imieniu Parlamentu Studentów RP głos też zabrał Przew. Pan Piotr Müller, który wskazał na prawne przepisy utrudniające przydzielania stypendiów na I roku studiów, ograniczone uprawnienia rektora do przydzielania pomocy materialnej i brak doprecyzowania ustawowego dotyczącego odpłatności za drugi kierunek studiów. Wyraził też sprzeciw, aby był obligatoryjny zapis wiążący ukończenie studiów z napisaniem pracy dyplomowej.

W końcowej wypowiedzi P. Min. B. Kudrycka nie ustosunkowała się do większości wypowiedzi. Były jednak w jej wystąpieniu dwie rzeczy szczególnie intrygujące dla nas: podziękowała ZNP za wysiłek włożony w starania o podwyżkę płac, która będzie realizowana pod koniec marca oraz za to, że ZNP popiera rozdział tych pieniędzy na podstawowe miejsce pracy. Czyżby to była próba skłócenia KSN z ZNP? Odnośnie nadmiaru regulacyjności powiedziała, że gdy jedni (np. Business Centre Club, w imieniu którego wypowiadał się Pan Stanisław Dawidziuk, były wieloletni rektor jednej z uczelni prywatnych) opowiadają się za mniejszą liczbą przepisów, to inni chcą ich więcej (np. studenci opowiadają się za dodatkowym rozporządzeniem ws. pomocy materialnej). Odnośnie restrukturyzacji powiedziała, że na mocy nowych przepisów jednostka naukowa będzie mogła się ubiegać o dodatkowe środki na przekształcenia, natomiast odnośnie głosów dot. złej sytuacji nauk humanistycznych wyraziła pogląd wręcz przeciwny, że jeszcze nigdy nauki humanistyczne nie miały się lepiej. Poza tym proponowane zmiany były przedmiotem wielu spotkań konsultacyjnych, np. z KRUP i KRUM, i podczas debat konferencje te wskazywały zarówno na potrzebę zmian jak i na wysoką jakość propozycji rządu.

Na koniec: ze składu Komisji koalicja PO-PSL była reprezentowana przez 8 – 10 osób, PiS – 8 – 9 osób, SLD – 2 osoby, RP – 2 osoby (po godzinie tylko 1, tj. przewodniczący Komisji), SP – 1 osoba. W miarę upływu czasu liczba posłów koalicji malała, zaś opozycja pozostała do końca obrad.

Projekt komunikatu:

- Maria Sapor

Poprawki i uzupełnienia:

- Aleksandra Kochańska-Dziurawicz

- Kazimierz A. Siciński